**Տ. ՄԻՔԱՅԵԼ Ծ. ՎՐԴ. ԱԶԱՊԱՅՑԱԼՆԻ
ԵՄՐՈՋԸ՝ ԽՈՍՎԱԾ ԿՈՏԱՅՔԻ ԹԵՄԻ ԶՐՎԵԺ ԳՅՈՒՂԻ
ՍՈՒՐԲ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ
(24 հունվարի 1999)**

*«Աստծու հաստատումն հիմքը կան-
գուն է մնում և ունի այս կնիքը, թե՛ «Տերը
ճանաչեց նրանց, որ Իրենն են»:*

*«Անհրավությունից հեռու լինի ամե-
նայն ոք, ով կրում է Տիրոջ անունը»:*

(Բ Տիմոթեոս Բ 19)

«Յանուն Գօր եւ Որդայն եւ Գոգայն Սրբոյ, ամեն»:

Այո, կա Աստծո հաստատումն հիմքը, և ունի այս կնիքը, թե Աստված ճանաչեց նրանց, ովքեր Իրենն են, և անհրավությունից հեռու պիտի լինի նա, ով կրում, արտասանում է Տիրոջ անունը:

Սիրելի հավատացյալ եղբայրներ և քույրեր, այսօր Պողոս առաքյալի Տիմոթեոսին ուղղված երկրորդ նամակից կարդացվեց մի հատված, որը աշակերտին՝ Տիմոթեոսին հովվական գործունեության մղելու մի հոյակապ ձեռնարկ է հանդիսանում: Ընթերցված այս հատվածում Պողոս առաքյալը զանազան խորհուրդներ է տալիս Տիմոթեոսին՝ Աստծուն ընտիր ներկայա-
նալու համար, մշակ լինելու, որ ամաչելու կարգ չունի, հաստատում մնալու իր հավատքի մեջ, խրատելու իր հավատացյալներին, նրանց, ովքեր հետևում են երիտասարդական ցանկություններին: Նա նաև հորդորում է հետևել արդարության, հեզության, խաղաղության ճանապարհներին: Այս ամենի մասին խոսելիս առաքյալը, իբրև կենտրոնական կետ, իբրև կիզակետ այս պատգամի, որից բխում է իր խոսքը, քարոզը, մշում է, որ Աստծո հիմքը կա, և այն ունի կնիք: Աստված ճանաչում է յուրայիններին, և հեռու են անհրա-
վությունից նրանք, ովքեր Տիրոջ անունն են կրում, արտասանում:

Ընդհանրապես մեզանից յուրաքանչյուրը երբ կարդում է Ավետարանը, ուշադրությունը սևեռում է խրատական խոսքերի վրա, որոնք ցուցումներ ու ցուցումներ են պարունակում, սակայն երբեմն կամ հաճախ մեր աչքից վրիպում են այն հաստատումները, որոնք զալիս են լրացնելու այդ ցուցում-
ները, ցույց տալու, թե ինչի՞ վրա են խարսխված դրանք, ինչո՞ւ պետք է լինել ընտիր Աստծո առջև, ինչո՞ւ պետք է քայլել Աստծո ճանապարհներով, ինչո՞ւ հեռու մնալ անարդարություններից, գայթակղություններից, երիտասարդական ցանկություններից, ինչո՞ւ պետք է լինել հակառակորդի նկատմամբ հեզ ու անոխակալ, որպեսզի Աստված իրենց հոգիներում ծագեցնի ապաշխարության լույսը:

Ահա այս ինչուների պատասխանն է տալիս Պողոս առաքյալն իր նամակի այս հատվածում նրանց, ովքեր չէին հավատում մեռելներից հարությանը և ասում էին, թե հարությունն արդեն իսկ եղել է, և թե ինչու պետք է Տիմոթեոսը և

իր նմանները հեռու մնային այդ հերձվածողներից ու հերետիկոսներից, բացատրում է այս հիմնական արտահայտությամբ՝ ասելով, որ Աստծո հիմքը կա, և այդ հիմքն ունի իր կնիքը: Որն է այդ հաստատուն հիմքը: Եթե ուղղակի ընթերցելով անցնենք, կարող ենք ընդհանրապես տարակուսել, թե ինչի մասին է խոսում Պողոս առաքյալը, արդյո՞ք որևէ բարոյական չափանիշ է մեզ մատուցում, թե ինչ-որ օբեկտիվ իրականություն է ներկայացնում: Երբ ընդհանրապես նայում ենք Ավետարանական պատումներին ու պատգամներին, Քրիստոսի բերած ճշմարտությանը, տեսնում ենք, որ Աստծո հաստատուն հիմքը ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ Քրիստոսի Եկեղեցին: Քանզի Քրիստոս Ինքն ասաց, թե հաստատելու եմ Իմ Եկեղեցին, և թե այդ Եկեղեցուն դժոխքի դոճեղը չեն խորտակի:

Պողոս առաքյալի խոսքից պարզ է, որ Աստված երկրի վրա հիմնել ու հաստատել է մի իրողություն, և այդ իրողությունը ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ Եկեղեցին, որը պատճենն է Երկնքի: Ինչպես աղոթքների մեջ հաճախ ասում ենք, Քրիստոսի բերած արքայությունը երկնքի արքայությունն է, որ իջնում է երկիր, թագավորում մեր մեջ ու տարածվում ամենուր: Ուրեմն, Աստծո հաստատուն հիմքը Եկեղեցին է: Եկեղեցին քարերից շինությունը չէ, ճարտարապետական կառույցը չէ միայն, այլ բոլոր նրանց համահավաքն է, ովքեր հավաքվում են Քրիստոսի անունով՝ փառաբանելու Նրան և ցույց տալու աշխարհին իրենց հավատքը, իրենց վկայությունը: Ինչպես Պողոս առաքյալն է ասում, այդ Եկեղեցին ունի կնիք: Ինչպես ամեն մի ստեղծագործություն տիեզերքում, այս աշխարհը նույնպես ունի իր ստեղծողի-կնիքը:

Եկեղեցին անդրաշխարհյան ստեղծագործության մաս է կազմում: Այն ստեղծված է ոչ թե վեց օրերի ընթացքում, այլ՝ Քրիստոսի միջոցով, Քրիստոսով և Քրիստոսի վրա: Ուրեմն, ի՞նչ կնիք է, որ կրում է Քրիստոսի Եկեղեցին: Անշուշտ այդ կնիքն Ինքը Քրիստոսն է: Սակայն Պողոս առաքյալը մանրամասնում է այդ կնիքի բովանդակությունն ու իմաստը, տալիս երկու մեջբերումներ Չին և Նոր կտակարանյան շաղախունով: Առաջինն այն է, թե. «Աստված ճանաչեց բոլոր նրանց, ովքեր Իրենն են» (Բ Տիմոթեոս Բ 19): Այս արտահայտությունն առաքյալը ներկայացնում է իբրև կնիքի մեկ մաս, որով հատկանշվում է այն, ինչով Եկեղեցին կնքված է ու տարբերվում է իրեն շրջապատող այլ հաստատություններից:

Աստծո՝ յուրայիններին ճանաչելու իրողությանը, մենք հանդիպել ենք արդեն իսկ Չին Կտակարանում, և շատ հնարավոր է, որ Պողոս առաքյալն ակնարկում է հենց այդ հինկտակարանյան դրվագը, երբ Սովսեսի առջև Կորիս անունով մի իսրայելացի ըմբոստացավ ու հայտարարեց. «Բավական է, հասկացեք, որ ժողովուրդը մաքուր է, և Տերը նրա մեջ է: Արդ ինչո՞ւ եք ձեզ Տիրոջ ժողովրդից բարձր դասում»: Այդ լսելով՝ Սովսեսը երեսնիվայր ընկավ գետնին և, դիմելով Կորիսին ու նրա բոլոր մարդկանց, ասաց. «Աստված այցի եկավ, ճանաչեց յուրայիններին և մաքուրներին ու նրանց Իր մուտ առավ» (Թուոց ժՁ 3-6): Ինչպես հիշում ենք, աստվածային պատուհասն այցելեց Կորիսին ու իր նմաններին և կործանեց նրանց:

Չիսուսի մեկ այլ խոսքը գալիս է լրացնելու այս հինկտակարանյան իրողությունը, որ Աստված ճանաչում է յուրայիններին: Չիսուս ասում է. «Գալու է այն օրը, երբ ես Իմ աջ կողմում կանգնեցնելու եմ յուրայիններին ու ծախ կողմունք ունեցողներին, որոնց ասելու եմ՝ հեռացեք ինձանից, որովհետև ձեզ չեմ ճանաչում» (Մատթ. ԻԵ 31-46): Աստված ճանաչում է յուրայիններին և մերժում նրանց, ովքեր Իրենը չեն: Եկեղեցին բաղկացած է այն մարդկանցից, ովքեր

Աստծուն են, և սա միայն այն իրողությունը չէ, որ մարդ պատրաստվում է իրեն տրամադրել և տրամադրելի դարձնել Աստծուն, այլ նաև այն, որ Աստված ընտրում է, Աստված ընտրում է որպես պատվավոր անոթ, որպեսզի փոխանցի այն ամենը, ինչ որ ցանկանում է փոխանցել աշխարհին ու մարդկությանը:

Եկեղեցին նախ և առաջ ներկայանում է իբրև Աստծո յուրայինների մի հավաքույթ: Այն Պողոս առաքյալի երկրորդ խոսքի լույսի տակ ներկայանում է նրանցով, ովքեր հեռանում են անիրավությունից, քանզի արտասանում են Տիրոջ անունը: Այստեղ անիրավությունից հեռանալը տրված է ըղձական եղանակով՝ ցույց տալու համար, որ եկեղեցին կազմված չէ կատարյալ մարդկանցից, այնտեղ կան ամեն խառնվածքի մարդիկ, սակայն հիմնական իրողությունը ոչ թե կատարյալ լինելն է, այլ ձգտումն է կատարելության: Փույթ չէ, որ դեպի արդարության ձգտման այս ճանապարհին կարող են լինել ընկրկումներ, սայթաքումներ, կարող է արդարությունը ամփոփալիորեն հեռու թվալ, սակայն հիմնական ճշմարտությունն այն է, որ եթե մարդ ոտք է դրել եկեղեցուց ներս, այլևս երբեք դեմքը չուռ չպետք է տա դեպի անիրավություն:

Պողոս առաքյալն ասում է՝ անիրավությունից դարձած մարդը նա է, ով կրում, արտասանում է Տիրոջ անունը: Պողոս առաքյալի խոսքը Տիրոջ անվան արտասանության վերաբերյալ շատերի կողմից այսօր շահարկվում է: Գոյություն ունեն որոշ խմբակցություններ, որոնք այս արտահայտության մեջ տեսնում են այն առարկայական իրողությունը, թե ով Աստծո անունը՝ Եհովա բառը չարտասանի, անիրավությունից չի փրկվի: Սա, իհարկե, բառացի և տառացի մեկնություն է այն մարդկանց կողմից, ովքեր, ինչպես Պողոս առաքյալն է ասում, «*հանապազ ուսանում են, սակայն ճշմարիտ գիտությանը երբեք չեն հասնում*» (Բ Տիմոթեոս Գ 7): Ի՞նչ է նշանակում Տիրոջ անունը արտասանել: Տիրոջ անունն արտասանել՝ չի նշանակում հուլովել, կամ կրկնել Քրիստոսի, Երրորդության անունը: Տիրոջ անունն արտասանել՝ նշանակում է հիշել Նրան, մշտապես իր մեջ ունենալ Տիրոջը, զգալ և ապրել Նրա ներկայությամբ, այլ ոչ սոսկ շուրթերի շարժումով արտասանել և փրկված համարվել:

Եկեղեցու հիմնական իրողությունն այն է, որ մենք հավաքվում ենք՝ Տիրոջ անունը հիշելու, Տիրոջը հիշելով անիրավությունից հեռանալու, Քրիստոսի Եկեղեցին կազմելու համար: Քրիստոս ցույց է տալիս, որ Տիրոջ անունով հրաշագործելը, Նրա անունը շահարկելը երբեք փրկագործության առիթ ու երաշխիք չէ: Հիշենք Մատթեոսի Ավետարանի այն հատվածը, ուր Քրիստոս ասում է. «*Այն օրը շատերը ինձ պիտի ասեն. «Տեր, Տեր, չէ՞ որ Քո անունով մարգարեացանք և թո անունով դևեր հանեցինք և Քո անունով բազում գորավոր գործեր արեցինք»: Եվ այն ժամանակ ես նրանց պիտի ասեմ. «Ես ձեզ երբեք չեմ ճանաչել, հեռու կացեք ինձանից դուք ամենքդ, որ անօրենություն եք գործում»» (Մատթ. է 22-23): Դարձյալ վերադառնում ենք Աստծուն՝ ճանաչելու կամ չճանաչելու սկզբնական վիճակին:*

Առաքյալի այս խոսքը, որն այսօր փորձեցինք հասկանալ ու մեկնել, մեզ ցույց է տալիս Քրիստոսի Եկեղեցու երկու հիմնական ճշմարտություններն ու իրողությունները. Քրիստոսի Եկեղեցում իրոք ապրում, շնչում, պայքարում, Քրիստոսին են վկայում բոլոր նրանք, ովքեր Աստծո յուրայիններն են: Նրանց մտքում ու շուրթերին մշտապես հնչում է այն խոսքը, որ եթե մենք Աստծո հետ ենք, ապա ո՞վ կարող է լինել մեզ հակառակ: Երկրորդ իրողությունն այն է, սիրելի հավատացյալ եղբայրներ և քույրեր, որ Եկեղեցին կատարյալ մարդկանց հավաքատեղի չէ, Եկեղեցին ապաշխարողների, մեղանչող և մեղանչած մարդկանց հավաքատեղի է, ովքեր գիտեն իրենց մեղանչական ու

մեղավոր լինելը, հավաքվում են եկեղեցու կամարների ներքո, քանզի գիտեն, որ միայն Աստծով, Քրիստոսով է փրկությունը: Ոչ ոք մահից ինքն իրենով փրկվել չի կարող, ոչ ոք չի կարող կատարելության հասնել առանց Քրիստոսի, առանց եկեղեցու, առանց մեր և ձեր նմանների աղոթքների, բարեխոսության ու միջնորդության: Աս է առաքյալի կողմից եկեղեցու մեկնության երկրորդ կերպն ու ձևը: Եկեղեցու գոյության իրականության վրա են խարսխված ավետարանական մյուս բոլոր ցուցումները և մանավանդ Պողոս առաքյալի թղթից այսօրվա ընթերցված խոսքերը, որոնք ես արդեն իսկ նշեցի:

Սիրելի հավատացյալ եղբայրներ և քույրեր, այսօր մենք ապրում ենք մի ժամանակաշրջան, երբ ոմանց թվում է, թե Աստծո հաստատած այդ հաստատուն հիմքը խարխլվել, տկարացել է, որովհետև այսօր աշխարհի տարբեր հարթությունների վրա Քրիստոսի եկեղեցում բազմամբոխ մարդկանց չես տեսնի: Մյուս կողմից Քրիստոսի մեկ և անբաժան եկեղեցին զանազան եղանակներով փորձում են բաժան-բաժան անել և անհավատների՝ հեթանոսների առջև պախարակման նյութ դարձնել: Այսպես այն մտածումը, որ Աստծո հաստատած հիմքը տկարացել կամ խարխլվել է, իրականում կխարխլի մեզ և ոչ թե Աստծո հաստատած հիմքը, որովհետև այն, ինչ Աստծո կողմից է հաստատված, խարխլվել չի կարող, բայց եթե մեր ու ձեր նմանների մեջ, աշխարհի տարբեր հորիզոններում խարխլվել է Աստծո պատկերը կրելու իրողությունը, և այն, որ այս աշխարհի վրա ունենք շարժվելու, գործելու և Քրիստոս վկայելու առաքելությունը, ուրեմն մենք ենք մեղավոր և ոչ Աստծո հաստատած հաստատուն հիմքը:

Աստծո հիմքը՝ եկեղեցին, հաստատուն և անշարժ է ինչպես երեկ, այնպես էլ այսօր: Չամազան փոթորիկներ կզան ու կհարվածեն այդ նավին, սակայն այն հաստատուն կերպով առաջ կընթանա: Այսօր ծովի ալեկոծության մասին ընթերցված ավետարանական հատվածը գալիս է լրացնելու մեր այս միտքը, քանզի որքան էլ որ ալեկոծությունը ուժգին լինի, եկեղեցում գտնվող անձը, դեմքը դեպի Արդարության Սրբզակը շրջած, կտեսնի Քրիստոսին, որ ասում է. *«Ես եմ, մի երկնչեք»* (Չովի. Ձ 20): Այսօր հավաքվել ենք՝ ցույց տալու համար, որ իրապես չենք երկնչում, հավատում ենք եկեղեցու հաստատուն առաքելությանը, Աստծո կողմից հաստատված հաստատուն հիմքին և ճամփորդներն ենք ու միջոցները պիտի դառնանք փրկության:

Թող Աստված մեզ անվրդով ու անսասան պահի այդ հաստատուն հիմքի վրա այժմ և միշտ և հավիտյանս. ամեն: